

Marjan Golobič

Evropska unija za vsakogar

Povzetek

Članek obravnava nastanek, razvoj in ustanove Evropske unije. Poleg tega govori o zakonodajnem postopku in o različnih političnih konceptih Unije, kot sta kohezija in subsidiarnost, ki so značilni za to nadnacionalno združenje. Drugi del članka vsebuje prevajalske vaje iz terminologije Evropske unije, ki jim je priložen krajši angleško-slovenski glosar s tega področja.

Summary

The article discusses the origins and development of the European Union as well as its institutions. It also examines the legislative procedure and the various political concepts of the Union, such as cohesion and subsidiarity, that are characteristic of this supra-national association. The second part of the article contains translation exercises on EU terminology accompanied by a short English-Slovene glossary to assist the translator.

Zgodovinski pogled na Evropsko unijo

Zgodovinsko gledano je civilizacija proces združevanja in razpadanja. Skozi tisočletja se je človeška družba združevala v večje ali manjše imperije, ki pa so na koncu neizogibno razpadli. Tista skupina ljudi, ki je imela politično moč podprto z vojaško premočjo, je zavojevala sosednja ozemlja in tako združila določeno področje zemeljske oble v imperij. Tak primeri so Rimski imperij, imperij Karla Velikega, imperij Aleksandra Makedonskega in Mongolski imperij.

Vse ozemeljske združbe, ki so bile ustvarjene nasilno, so prej ali slej propadle in razpadle. Cena takega združevalnega in razdruževalnega napredka civilizacije je ogromna materialna škoda in milijoni človeških življenj. Težko si je predstavljati, kje bi bila naša civilizacija, če njen razvoj ne bi tako nihal, ampak bi bil bolj stabilen in premočrten.

Tako prva kot druga svetovna vojna sta bila poskusa nasilnega združevanja, ki sta hitro propadla. Žarišče obeh svetovnih konfliktov je bila Evropa. Že po prvi svetovni vojni so se evropski politiki zavedli, da bo treba nekaj ukreniti, da ne bi prišlo do nasilnega združevanja Evrope in drugih delov sveta. Zavedali

so se, da je treba Evropo združiti na demokratičnih temeljih, na povsem prostovoljnem članstvu v neki nadnacionalni vseevropski zvezi.

Po drugi svetovni vojni je bila predlagana cela vrsta načrtov političnega, vojaškega in varnostnega združevanja Evrope, ki pa so vsi propadli. Takrat so namreč bili posamezni nacionalizmi še tako močni, da se nobena od vpletenih držav ni bila pripravljena odpovedati popolni suverenosti na svojem ozemlju.

Leta 1950 sta Jean Monet, direktor Francoskega inštituta za načrtovanje, in francoski zunanji minister Robert Schumann predlagala svoj načrt združitve Evrope. Oba sta bila pragmatična politika, ki sta se zavedala pasti preveč ambicioznih političnih načrtov. Prepričana sta bila tudi, da leži srž ponavljajočih se evropskih sporov v nacionalnih trenjih med Francijo in Nemčijo. Predlagala sta torej dokaj skromen načrt združitve francoske in nemške industrije premoga in jekla. Tako je *Evropska skupnost za premog in jeklo* (*European Coal and Steel Community – ECSC*) stopila v veljavo leta 1952. Franciji in Nemčiji so se že v začetku pridružile tudi Belgija, Italija, Luksemburg in Nizozemska.

Nova naddržavna politična tvorba je bila zelo uspešna, saj je prinesla veliko ugodnosti in koristi v takrat dveh osnovnih gospodarskih panogah. Združevanje na gospodarskem področju se je zato nadaljevalo. Leta 1957 je bil podpisan Sporazum o *Evropski gospodarski skupnosti* (*European Economic Community – EEC*) in Sporazum o *Evropski skupnosti za atomsko energijo* (*European Atomic Energy Community – Euratom*) in tako je bil vzpostavljen evropski skupni trg (*European Common Market – ECM*), ki omogoča prost pretok blaga, storitev, kapitala in oseb.

Naslednji korak na poti gospodarskega združevanja se je zgodil leta 1979 z ustanovitvijo *evropskega monetarnega sistema* (*European Monetary System*), ki predvideva določanje menjalnih tečajev (*Exchange rate mechanism – ERM*) za države članice. Gospodarska integracija bo predvidoma do leta 1999 pripeljala do popolne integracije Evropske unije, t.j. do *gospodarske in denarne unije* (*Economic and Monetary Union – EMU*).

Evrokrati so uvideli, da je gospodarsko združevanje Evrope velik uspeh. Zato so se odločili za korak, ki je do tedaj spodletel vsem evropskim politikom, ki so si prizadevali združiti Evropo – za politično integracijo. Z *Enotno evropsko listino* (*Single European Act – SEA*), sprejeto leta 1986, so se države članice zavezale, da bodo vzpostavile *Evropsko unijo* (*European Union – EU*) z namenom, da začnejo sodelovati tudi na političnem področju. Temu je leta 1992 sledila *Pogodba o Evropski uniji* (*Treaty on European Union*), znana tudi pod imenom *Maastrichtska pogodba* (*Maastricht Treaty*), ki predvideva skupno zunanjo politiko, razvoj in konsolidacijo pravne države in demokracije ter spoštovanje človekovih pravic v Evropski uniji.

Namen *Pogodbe za Evropo* (*Treaty for Europe*), ki je bila podpisana v Amsterdamu leta 1997 (zato se imenuje tudi *Amsterdamska pogodba – Treaty of Amsterdam*), je, da se Evropska unija še poglobi in razširi (*deepen-*

ing and enlargement of the Union). Ta pogodba zavezuje ustanove Evropske unije, da poskrbijo za zaposlovanje in zagotovijo pravice državljanov, da se odstranijo še zadnje ovire svobodnega pretoka blaga, storitev, kapitala, itd. in da se poveča vloga Unije v svetovnih zadevah.

Širitev Unije

Ustanovne članice so bile leta 1952 Francija, Nemčija, Luksemburg, Belgija, Italija in Nizozemska. Leta 1973 so se jim pridružile Združeno kraljestvo, Danska in Irska. Leta 1982 so sledile Grčija, Španija in Portugalska ter nato leta 1994 še Avstrija, Finska in Švedska. V naslednjem krogu naj bi se Uniji pridružile še Slovenija, Madžarska, Češka, Poljska, Estonija in Ciper. Iz različnih razlogov so se članstvu odrekle Malta, Norveška in Švica, čeprav izpolnjujejo pogoje za vstop.

Ob pridružitvi Evropski uniji nova članica z Unijo podpiše *pridružitveni sporazum* (*Treaty of Accession*).

Približevanje Slovenije Evropski uniji

Slovenija je podedovala *Sporazum o sodelovanju* (*Cooperation Agreement*) z Evropsko unijo od bivše Jugoslavije, ki predvideva sodelovanje na določenih gospodarskih področjih. S podpisom *Pridružitvenega sporazuma* (*Association Agreement* ali *Europe Agreement*) 10. junija 1996 je Slovenija naredila velik korak v smeri polnopravnega članstva v Evropski uniji. Italija je sicer podpisu nasprotovala, ker Slovenija v svoji ustavi izrecno prepoveduje tujim fizičnim osebam pridobitev lastninske pravice na nepremičninah na ozemlju Slovenije, kar je v nasprotju z osnovnimi načeli Unije. Slovenska vlada je zato s t.i. španskim kompromisom obljubila, da bo to določilo v slovenski ustavi odpravljen pred polnopravnim članstvom Slovenije v Evropski uniji.

V začetku leta 1998 je bila v Luksemburgu sprejeta odločitev o začetku pogajanj o pristo-

pu Slovenije k Uniji, za kar je bila potrebna *predpristopna strategija* (*Pre-accession strategy*). Pogajanja so se začela konec marca 1998 in Slovenija naj bi predvidoma postala polnopravna članica Unije leta 2003. Do takrat naj bi bila prevedena vsa primarna in sekundarna zakonodaja Unije, tj. vsi osnovni dokumenti Unije, pogodbe o polnopravnem članstvu držav članic, uredbe, direktive in odločbe Evropskega sodišča. Gre za več deset tisoč gosto tiskanih strani strokovnega besedila, ki mora biti prevedeno v slovenščino do leta 2003, če želi Slovenija formalno postati polnopravna članica Unije.

Trije stebri Evropske unije

Vsebinsko se Unija deli na tri stebre. *Prvi stebel* (*first pillar*) vsebuje celotno gospodarsko področje Unije: Evropsko skupnost za premog in jeklo, Evropsko skupnost za atomsko energijo in Evropsko gospodarsko skupnost. *Drugi stebel* (*second pillar*) vsebuje pomemben del politične integracije Unije: *skupno zunanjo in varnostno politiko* (*Common Foreign and Security Policy* – CFSP). Vojaška roka Unije v sklopu drugega stebra je *Zahodnoevropska unija* (*Western European Union* – WEU). *Tretji stebel* (*third pillar*) vsebuje sodelovanje držav članic Unije na področju *notranjih zadev in pravosodja* (*Home Affairs and Justice* – HAJ). To pomeni sodelovanje pri odkrivanju ilegalnih prebežnikov, boju proti pranju denarja, tihotapljenju orožja in mamil, varovanju zunanjih meja Unije, imigracijski politiki, itd.

Ustanove Evropske unije

Evropska unija ima pet ustanov: *Svet Evropske unije* (*Council of the European Union*), *Evropski parlament* (*European Parliament*), *Evropsko komisijo* (*European Commission*), *Evropsko sodišče* (*European Court of Justice*) in *Evropsko računsko sodišče* (*European Court of Auditors*). Zakonodajni postopek poteka tako, da Evropska komisija sama ali na

predlog drugih organov Unije predlaga Evropskemu svetu osnutek zakona. Evropski svet potem skupaj z Evropskim parlamentom zakon sprejme ali zavrne v t. i. *postopku soodločanja* (*co-decision making procedure*). Ko je zakon sprejet, Evropska komisija prevzame izvršilno vlogo in tako zagotovi, da se zakon pravilno izvaja ali prestavi v zakonodajo držav članic.

Svet Evropske unije je najvišje zakonodajno telo Unije. Sestavljen je iz *Evropskega sveta* (*European Council*), ki združuje vse predsednike držav ali vlad držav članic ter predsednika Komisije. Eno stopnjo nižje je *Svet ministrov* (*Council of Ministers*), ki združuje ministre Unije iz različnih resorjev. Dejansko obstaja dvajset Svetov ministrov glede na resor, ki ga določen Svet pokriva. Najpomembnejši je *Svet za splošne zadeve* (*General Affairs Council*), ki ga sestavljajo ministri za zunanje zadeve, sledijo *Svet ministrov za promet* (*Council of Transport Ministers*), *Svet ministrov za kmetijstvo* (*Council of Agricultural Ministers*), itd. Stopnico nižje na hierarhični lestvici je *Odbor stalnih predstavnikov* (*Committee of Permanent Representatives*), znan tudi s francosko okrajšavo COREPER. To telo združuje vsa stalna predstavništva držav članic Unije v Bruslju.

Svet Evropske unije zastopa izključno nacionalne interese vlad držav članic in skupaj z Evropskim parlamentom sprejema zakone. Zakoni se sprejemajo soglasno ali s kvalificirano večino, odvisno od področja zakonodaje. Za najpomembnejše zadeve, kot so pristop nove članice ali stopnja davkov, je še vedno potrebno *soglasje* (*unanimity*). Za manj pomembna področja je potrebna kvalificirana večina, to je 71% vseh glasov, ki je osnovana na *ponderiranemu glasovanju* (*weighted voting*). To pomeni da imajo glasovi večjih držav večjo težo kot glasovi manjših držav; npr. Nemčija ima pet glasov, Luksemburg pa samo dva.

Predsedništvu Sveta predsedujejo države

članice po načelu rotacije z zamenjavo vsakih šest mesecev. Predsedujoča država določi, kaj bo na dnevnem redu sestankov. Za zagotovitev kontinuitete delovanja Sveta ministrov so ustanovili posebno telo, tako imenovano Trojko, ki jo sestavljajo zunanji ministri predhodne, trenutne in bodoče predsedujoče države članice.

Zakoni, ki jih skupaj s Parlamentom sprejema Svet, so objavljeni v *Uradnem listu* (*Official Journal* – OJ) Evropske unije, in sicer v obliki *uredb* (*regulations*), *direktiv* (*directives*), *odločb* (*decisions*) ter *priporočil in mnenj* (*recommendations and opinions*). Uredbe so brezpogojno zavezujoče za vse države članice z dnem, navedenim v uredbi. Direktive so zavezujoče za vse države članice, ki imajo možnost, da direktivo v določenem času in na svoj način *prestavijo* (*transpose*) v svojo nacionalno zakonodajo. Odločbe so zavezujoče za vse, na katere se nanašajo – na posamezne države članice ali na posameznike. Priporočila in mnenja Sveta niso zavezujoča, ampak izražajo odnos Sveta do določene zadeve.

Evropski parlament ima zakonodajno oblast in skupaj s Svetom Evropske unije odloča v postopku *soodločanja* (*co-decision making*). Evropski parlament lahko zakon tudi blokira. Parlament zastopa interese parlamentarnih strank držav članic Unije. Člani *Evropskega parlamenta* (*Members of the European Parliament* – MEPs) so od leta 1978 voljeni v *neposrednih volitvah* (*direct suffrage*) v vseh državah članicah Unije. Sestavljen je iz predsedstva, ki mu trenutno predseduje Jose Maria Gil-Robles ali Gil-Delgado, in 14 podpredsednikov ter 20 *stalnih odborov* (*standing committees*).

Na začetku je imel Parlament Evropske unije zelo omejeno vlogo pri sprejemanju zakonodaje. Lahko je samo podal svoje mnenje in predloge, ni pa neposredno vplival na sprejemanje zakonodaje. Pristojnosti Parlamenta

so se počasi razširile od *postopka posvetovanja* (*consultation procedure*) in *sodelovanja* (*co-operation procedure*) do *soglasja* (*assent*) in *soodločanja* (*co-decision making*), tako da ima zdaj Parlament, še posebej v postopku soodločanja, zelo dejavno vlogo kot organ zakonodajne oblasti.

Evropska komisija, ki ji predseduje Jacques Santer, zastopa *interese Evropske unije* (*the European interest*). Vsebinsko se ukvarja predvsem s prvim stebrom Unije, tj. z gospodarsko politiko. Komisija je zakonodajno telo, ki na podlagi pogodb in sporazumov Evropske unije pripravlja *osnutke zakonov* (*draft legislation*) in jih predlaga Evropskemu svetu. Seveda pri tem upošteva predloge in priporočila drugih ustanov Unije. Naloga Evropske komisije je tudi, da po sprejetju zakona zagotovi, da je ta zakon dosledno izvajan in upoštevan v državah članicah. To pomeni, da je Evropska komisija izvršilni organ Unije. Poleg teh pristojnosti lahko Komisija izvaja sankcije, s katerimi kaznuje države, ki ne upoštevajo zakonodaje Unije.

Komisija je sestavljena iz dvajsetih članov *Komisije* (*Members of the Commission*), imenovanih tudi *komisarji* (*Commissioners*), ki skrbijo za 26 *generalnih direktorats* (*Directorates General* – DG). Generalni direktorati so organizirani po posameznih področjih, približno tako kot ministrstva na nacionalni ravni. Tem predsedujejo *generalni direktorji* (*Directors General*). Generalni direktorati so sestavljeni iz direktorats in enot. Poleg tega ima Komisija svoja predstavništva v vseh državah članicah in 126 delegacij v državah nečlanicah.

Evropsko sodišče je vrhovno in ustavno sodišče Unije in je edino pravosodno telo Unije. Sestavlja ga 15 *sodnikov* (*judges*) in 9 *pravo-branilcev* (*Advocates-General*). Naloga tega sodišča je tolmačenje evropskega prava, nadzor nad legitimnostjo odločitev Evropske komisije in Evropskega sveta in nadzor nad izvr-

ševanjem zakonodaje Unije v državah članicah. Evropsko sodišče tudi razsoja o sporih med državami članicami, med organi Unije in med posameznimi fizičnimi in pravnimi osebam. Leta 1988 je bilo ustanovljeno *Prvostopenjsko sodišče* (*Court of First Instance* – CFI) z namenom, da razbremeni Evropsko sodišče. Pristojno je za spore na področju gospodarstva, konkurence, protidampinga itd. V primeru nestrinjanja z razsodbo Prvostopenjskega sodišča imajo stranke v sporu pravico pritožbe na Evropsko sodišče.

Evropsko računsko sodišče nadzira finančno poslovanje in proračun Unije, izvaja revizijo knjigovodstva Unije in njenih ustanov in zagotavlja zakonitost in pravilnost finančnega poslovanja ter ugotavlja, ali je bilo finančno poslovanje Unije smotno. To sodišče skrbi tudi za to, da se prilivi iz davka na dodano vrednost (*value added tax* – VAT), carin in drugih virov pravilno pobirajo in prelivajo v proračun Unije. Evropsko računsko sodišče pripravi letna revizijska poročila. Da bi se zagotovili popolna odprtost in preglednost finančnega poslovanja Unije, lahko Računsko sodišče kadarkoli pregleda in poda svoje mnenje o tekočih finančnih zadevah v posebnem poročilu. To lahko stori na lastno pobudo ali na predlog ene od ustanov Unije.

Ostali organi Evropske unije

Odbor za gospodarske in socialne zadeve (*Economic and Social Committee* – ECOSOC) zastopa interese treh skupin gospodarskih in socialnih partnerjev (*economic and social partners*): delodajalcev, delavcev in različnih skupin, kot so kmetovalci, zaposleni v svobodnih poklicih, mala in srednje velika podjetja ter dobrodelne organizacije. *Mala in srednje velika podjetja* (*Small- and Medium-sized Enterprises* – SMEs) so izrednega pomena, saj predstavljajo 80% gospodarstva Unije.

Od leta 1992 ima Odbor pravico predlagati

zakone, Komisija in Svet pa se morata v določenih primerih, kot so prosti pretok delovne sile, izobraževanje, zdravstvo, varstvo potrošnikov, varstvo okolja in regionalni razvoj, z Odborom posvetovati preden sprejmeta odločitve na teh področjih. Predloge ali delovne dokumente pripravijo ad hoc skupine, ekspertne in študijske skupine. Funkcija Odbora je strokovna in nepolitična. Odbor je sestavljen iz *svetovalnih odborov* (*Advisory Committees*), v katerih zaseda 222 predstavnikov različnih, zgoraj omenjenih gospodarskih in socialnih skupin Evropske unije.

Odbor regij (*Committee of Regions* – COR) odraža načelo *subsidiarnosti* (*subsidiarity principle*) Unije. Odbor namreč zastopa interese regionalne in lokalne uprave in je zato politične narave. To je svetovalno telo Komisije in Sveta, ki zastopa lokalne in regionalne interese ter jih vključuje v postopek odločanja na ravni Unije. Odbor je še posebej zadolžen za to, da preverja združljivost zakonodaje Unije z regionalnimi in lokalnimi problemi in z administrativno prakso na tej ravni. Da bi regionalni predstavniki čim bolj zastopali interese svojih regij, se srečujejo v Bruslju samo petkrat na leto in tako stalno ostanejo v tesnem stiku z lokalnimi potrebami, katere zastopajo. Odbor regij ima tudi pravico predlagati zakonodajo. Sestavljen je iz osmih komisij in štirih podkomisij, ki imajo svetovalne odbore, v katerih je 222 predstavnikov lokalnih in regionalnih oblasti.

Nekaj pojmov za boljše razumevanje Evropske unije

Skupni trg ali enotni trg

Skupni trg (*common market*) pomeni, da so med državami članicami odpravljene vse ovire pretoka blaga, storitev, kapitala in delovne sile. To npr. pomeni, da ni treba plačevati carinskih dajatev med državami članicami Unije. Na žalost ima vsaka država članica svoje

standarde in norme, zato so zaradi razlik nastale velike ovire znotraj skupnega trga. Naslednja stopnja gospodarske integracije je torej zahtevala vzpostavitev *enotnega trga* (*single market*), ki predvideva usklajenost nacionalnih standardov in norm držav članic.

Svet Evrope ni Evropski svet

Svet Evrope (*Council of Europe*) ima sedež v Strasbourgu in ni ustanova Evropske unije. Ukvarja se z zaščito človekovih pravic, kulturo in izobraževanjem ter je osnovan na Listini o človekovih pravicah. Svet Evrope je predvsem politična ustanova, katere odločitve, mnenja in priporočila nimajo posebno obvezujoče teže. Slovenija je polnopravna članica te nadnacionalne evropske organizacije.

Evropski svet (*European Council*) je del ustanove Evropske unije in je vrhovni organ Sveta Evropske unije. Evropski svet sestavljajo predsedniki vlad ali držav članic Unije. Je vrhovno zakonodajno telo Evropske unije in vrhovno telo Sveta evropske unije.

Izbirna klavzula

Izbirna klavzula (*opt-out clause*) je možnost, ki jo ima vsaka članica Unije, da se ne pridruži posameznim dejavnostim, določenim z direktivo ali uredbo Unije. To možnost je npr. izkoristilo Združeno kraljestvo, ki se je odločilo, da ne bo upoštevalo zakonodaje Unije na področju socialnega varstva in da se ne bo pridružilo *gospodarski in denarni uniji* (*Economic and Monetary Union* – EMU).

Subsidiarnost

Načelo subsidiarnosti (*subsidiarity principle*) predvideva delovanje na ravni celotne Unije samo na tistih področjih, kjer bi bilo delovanje posameznih držav članic neučinkovito oziroma neracionalno. Na področjih, na katerih organi Unije nimajo izključnih pristojnosti delovanja in odločanja, mora Komisija opraviti t.i. *nadnacionalno delovanje* (*supranational action*). Tako delovanje Unije pa ne sme

presepati okvira, ki še zagotavlja učinkovito izvajanje posameznih akcij. Po načelu subsidiarnosti naj bi se večina akcij prenesla na raven vlad držav članic, regij ali celo neodvisnih organizacij. Gre torej za decentralizacijo in federalno razdelitev oblasti, ki jo podpirajo in zagovarjajo evrofederalisti.

Svobodošrine

Z notnim trgov Unija zagotavlja *prost pretok blaga, storitev, kapitala, delovne sile in ljudi* (*free movement of goods, services, capital, work labour, people*) ter *svobodo ustanavljanja* (*freedom of establishment*) kar pomeni, da lahko vsak državljan Unije kjerkoli v Uniji ustanovi podjetje ali opravlja samostojni poklic. Poleg tega Unija tem podjetjem in osebam v svobodnih poklicih zagotavlja, da bodo po načelu *nacionalne obravnave* (*national treatment*) obravnavani kot domači gospodarski subjekti. Zakonodaja Unije poleg tega zagotavlja *pravico do preselitve upokojencev* (*freedom of relocation of retired people*) kamorkoli na ozemlju Unije.

Primer Cassis de Dijon

Ta sodni primer je mejnik pri vzpostavljanju enotnega trga Unije. Gre za prepoved prodaje francoskega ribezovega likerja v Nemčiji zaradi premajhne vsebnosti alkohola. Nemški standard namreč zahteva večjo stopnjo alkohola v likerjih. Francoski proizvajalec se je skliceval na načelo prostega pretoka blaga v Uniji in Evropsko sodišče je odločilo, da se vsi proizvodi, izdelani v Uniji, lahko prodajajo kjerkoli na ozemlju Unije, če ne predstavljajo nevarnost zdravju in niso v nasprotju s splošnim družbenim interesom.

Agenda 2000

Ta dokument je *mnenje Komisije* (*Commission Opinion*) in predstavlja načrt bodoče *poglobitve* (*deepening*) in *širitve* (*enlargement*) Unije. Predvideva večjo gospodarsko rast Unije, povečanje zaposlenosti, modernizacijo politike

in širitev meja Unije z vključitvijo srednje in vzhodnoevropskih držav ter Ukrajine, Belorusije in Moldove. Predsednik Komisije Jacques Santer je v tem dokumentu opredelil trenutno stanje v Uniji kot zgodovinsko priložnost, da se zagotovi mir od Lizbone do Vladivostoka.

Skupna kmetijska politika

Prvotni namen *skupne kmetijske politike* (*Common Agricultural Policy – CAP*) je bil, da se po pomanjkanju med drugo svetovno vojno zagotovi dovolj hrane za prebivalce takratne Evropske skupnosti. S subvencijami so spodbujali kmete, da so čim več pridelovali, tako da so se sčasoma nabrale ogromne zaloge živil. Zato je bilo treba to najspornejšo politiko Unije bistveno spremeniti in začeti spodbujati kmetovalce, da bi pridelovali čim manj. Sedaj prihaja do absurda, ko kmetovalci dobivajo denarna nadomestila za zemljo, ki je ne obdelujejo. Še vedno pa so kmetovalci Unije zaščiteni pred svetovno konkurenco z različnimi olajšavami in *izvoznimi subvencijami* (*export subsidies*).

Strukturni skladi

Namen *strukturnih skladov* (*Structural Funds*), kot so *regionalni sklad* (*Regional Fund*), *socialni sklad* (*Social Fund*) in *kohezijski sklad* (*Cohesion Fund*), je zagotoviti enakomeren razvoj celotne Unije in s tem preprečiti selitev delovne sile iz manj razvitih in podeželskih področij v mestna središča. Sredstva iz teh skladov so torej namenjena razvoju posameznih gospodarskih in negospodarskih sektorjev na lokalni in regionalni ravni manj razvitih področij Unije.

Konvergenčni kriteriji

Pred vstopom v *gospodarsko in denarno unijo* (*Economic and Monetary Union – EMU*) morajo države članice Unije izpolniti naslednjih pet *konvergenčnih kriterijev* (*convergence criteria*): inflacija ne sme presegati 1,5% povprečja treh najnižjih inflacijskih stopenj; dolgoročna obrestna mera ne sme presegati 2% povprečja treh najnižjih obrestnih mer; proračunski primanjkljaj ne sme presegati 3% bruto domačega proizvoda; javni dolg ne sme presegati 60% bruto domačega proizvoda; devizni tečaj mora biti stabilen, tj. dve leti se mora gibati v predpisanih mejah, ki so določene z mehanizmom deviznih tečajev.

Gospodarska in denarna Unija

Gospodarska in denarna Unija (*Economic and Monetary Union – EMU*) predstavlja enega od najpomembnejših projektov Unije do konca leta 2000. Gre za popolno usklajitev in tesno povezavo gospodarskih in denarnih politik držav članic. Vzpostavitev te unije bo potekala v treh stopnjah. Prva stopnja se je začela leta 1990, ko je bil odpravljen nadzor nad gibanjem kapitala. Druga stopnja se je začela leta 1994 in bo trajala najdlje do 1999. Za uresničitev te stopnje je bil ustanovljen *Evropski monetarni inštitut* (*European Monetary Institute – EMI*), ki bo dal zadnji, tretji stopnji, institucionalni okvir. Pomembno vlogo pri doseganju konvergenčnih kriterijev in vstopu v gospodarsko in denarno unijo manj razvitih držav članic Unije imajo tudi razni strukturni skladi, zlasti kohezijski sklad, ki je bil ustanovljen prav za ta namen.

Vaje iz terminologije evropske unije

A. Kaj pomenijo naslednje angleške kratice?

Prevedi v slovenščino.

1. EEC	4. DG	7. OECD
2. EP	5. ERM	8. ECSC
3. EU	6. IGC	9. WEU

10. SME	16. EMU
11. TEN	17. CEFTA
12. ECOSOC/ESC	18. VAT
13. COREPER	19. GMO
14. MEP	20. CEEC
15. CAP	21. BSE / TSE

B. Prevedi v angleščino.

1. Bela knjiga
2. Usklajevanje zakonodaje
3. Predpristopna strategija
4. Polnopravno članstvo
5. Evropski sporazum
6. Evolutivna klavzula
7. Prekupčevanje z ženskami
8. Uredba
9. Direktiva

C. Prevedi v slovenščino.

1. Sustainable economic growth
2. Sustainable physical planning
3. Sustainable forest management
4. Transparent legislative procedure
5. Renewable natural resource
6. Excise tax
7. Regional cohesion

D. Vstavi pravilno angleško besedo.

1. Legislative decisions are taken by the and
2. The European interest means that a legislative proposal reflects the judgement of what is best for the and its as a whole rather than for sectoral interests or individual
3. The process begins with a

Commission

4. is enshrined in the Treaty on European Union and is applied by the in such a way as to ensure that the Union takes action only when it will be more effective than if left to individual
5. is an advisory assembly of the European Union composed of 222 representatives of local and regional authorities.
6. The members of the COR are responsible both for providing the other European institutions with the and point of view on proposals and for informing their citizens about the process of European
7. opinion must be obtained before a legislative proposal from the Commission is adopted by the This is called consultation.
8. If decides to the proposal it cannot be adopted by the Council.
9. means that Parliament shares decision-making power equally with the
10. Directorates General are headed by who are accountable to the

Ključ

Vaja A

1. European Economic Community
2. European Parliament
3. European Union
4. Directorate-General
5. Exchange Rate Mechanism
6. Inter-Governmental Conference
7. Organisation for Economic Co-operation and Development
8. European Coal and Steel Community
9. Western European Union
10. Small- and Medium-Sized Enterprises
11. Trans-European Networks
12. Economic and Social Committee
13. Council of Permanent Representatives
14. Member of European Parliament
15. Common Agricultural Policy
16. Economic and Monetary Union
17. Common European Free-Trade Association
18. Value-Added Tax
19. genetically modified organisms
20. Central and East European Countries
21. bovine spongiform encephalitis / transmissible spongiform encephalitis

Vaja B

1. white paper
2. harmonisation of legislation
3. pre-accession strategy
4. full membership
5. Europe Agreement
6. evolution clause
7. trafficking of women
8. regulation
9. directive

Vaja C

1. zdržna gospodarska rast
2. sonaravno načrtovanje okolja
3. trajnostno upravljanje z gozdovi
4. pregleden zakonodajni postopek

5. obnovljiv naravni vir

6. trošarina
7. regionalna kohezija

Vaja D

1. Council, Parliament
2. Commission's, Union, citizens, countries
3. Legislative, proposal
4. Subsidiarity, Commission, Member States
5. Committee of Regions
6. Local, regional, Union
7. Parliament's, Council, single reading
8. Co-decision procedure, Council
9. Directors General, Commissioners

Kratek glosar terminologije**Evropske unije**

acquis communautaire – pridobitve Skupnosti, pravni red EU (slovenski prevod še ni ustaljen)

accession – pristop

Accession Treaty – pristopna pogodba

Advocate-General – pravobranilec¹

Agenda 2000 – Agenda 2000

agri-environment – agrarno okolje

aligning rules – usklajevanje pravil

applicant country – država prosilka

approximation of laws – uskladitev zakonov

assent procedure – postopek soglasja

association agreement – pridružitveni sporazum

bring legislation into line with EU legislation

– uskladiti zakonodajo z zakonodajo

Evropske Unije

Cassis de Dijon case – primer Cassis de Dijon

Central and East European Countries – CEEC
– države Srednje in Vzhodne Evrope

Central European Free Trade Agreement –

CEFTA – Srednjeevropski sporazum o
prosti trgovini

changeover to the euro – prehod na evro

citizens' Europe – Evropa za državljane

co-decision procedure – postopek soodločanja

cohesion fund – kohezijski sklad

Common Agricultural Policy – CAP – skupna
kmetijska politika

Common Customs Tariff – CCT – skupna carinska tarifa

Common Foreign and Security Policy CFSP –
skupna zunanja in varnostna politika

Common Market – skupni trg

Community Charter on Fundamental Social
Rights of Workers – Listina o osnovnih socialnih
pravicah delavcev v Skupnosti

Community law – zakonodaja Skupnosti

community preference – preferenca Skupnosti

consultation – posvetovanje

convergence criteria – konvergenčni kriteriji

¹ Mirko Ilešič, Pravo Evropske skupnosti, študijsko gradivo, 1996, D/6

- co-operation agreement – sporazum o sodelovanju
- COREPER – Svet stalnih predstavnikov
- Court of First Instance – CFI – Prvostopenjsko sodišče
- Council of Europe – Svet Evrope
- Customs Union – carinska unija
- derogation – opustitev, derogacija
- direct elections – neposredne volitve
- directive – direktiva
- Directorate General – DG – generalni direktorat
- distorted competition – izkrivljena konkurenca
- Economic and Monetary Union – EMU – gospodarska in denarna unija
- Economic and Social Committee – ESC (ECOSOC) – Odbor za gospodarske in socialne zadeve
- Economic Commission for Europe – ECE – Gospodarska komisija za Evropo
- enlargement – širitev
- Europe Agreement – Evropski sporazum
- European Atomic Energy Community – Euratom – Evropska skupnost za atomsko energijo
- European Central Bank – Evropska centralna banka
- European Coal and Steel Community – ECSCE – Evropska skupnost za premog in jeklo
- European Council – Evropski svet
- European Court of Justice – ECJ – Evropsko sodišče
- European Court of Auditors – Evropsko računsko sodišče
- European Economic Area – Evropski gospodarski prostor
- European Economic Community – Evropska gospodarska skupnost
- European Free Trade Association – EFTA – Evropsko združenje za prosto trgovino
- European Investment Bank – Evropska investicijska banka
- European Monetary System – evropski denarni sistem
- European Ombudsman – Varuh človekovih pravic za Evropo
- European Parliament – Evropski parlament
- Europol – Evropska policija
- exchange rate mechanism – ERM – mehanizem deviznih tečajev
- executive power – izvršilna oblast
- excise tax – trošarina
- free movement of capital and payments – prost pretok kapitala in plačil
- free movement of workers – prost pretok delavcev
- freedom of establishment – svoboda ustanavljanja
- freedom to provide services – svoboda pri izvajanju storitev
- General Agreement on Tariffs and Trade – GATT – Splošni sporazum o carinah in trgovini
- geographical mobility – geografska mobilnost
- green paper – zelena knjiga
- harmonisation of legislation – usklajevanje zakonodaje
- Inter-Governmental Conference – IGC – medvladna konferenca
- Joint Parliamentary Committee – Skupni parlamentarni odbor
- Justice and Home Affairs – JHA – pravosodje in notranje zadeve
- legislative power – zakonodajna oblast
- Maastricht Treaty – Maastrichtski sporazum
- Member of European Parliament – MEP – član Evropskega parlamenta
- mutual recognition of diplomas – medsebojno priznavanje diplom

national treatment – nacionalna obravnava
non-paper – neuradni dokument

occupational mobility – zaposlitvena mobilnost

Official Journal of the European Union –
Uradni list Evropske unije

opt-out clause – izbirni člen

Organisation for Economic Co-operation and
Development – OECD – Organizacija za
gospodarsko sodelovanje in razvoj

Permanent Representation – stalno predstavništvo

pre-accession strategy – predpristopna strategija

rapporteur – poročevalec

regional co-operation – regionalno sodelovanje

regulation – uredba

rural tourism – kmečki turizem

set-aside land – praha

Single Administrative Document – enotna carinska listina

Single European Act – Enotna evropska listina

Single market – enotni trg

single reading – prva obravnava

small and medium sized enterprises – SMEs – mala in srednje velika podjetja

Social Charter – socialni sporazum

structural funds – strukturni skladi

subsidiarity – subsidiarnost

sustainable development – zdržen/obvladljiv/
trajnosten razvoj (pri kmetijstvu: sonaraven)

three readings – tri obravnave

Trans-European Network – TEN – vseevropska omrežja

transparency – preglednost, razvidnost

transposition of legislation – predstavitev zakonodaje

Treaty on European Union – Pogodba o
Evropski uniji

Treaty of Rome – Rimska pogodba

two readings – dve obravnavi

Union citizenship – državljanstvo Unije

value added tax – VAT – davek na dodano vrednost

weighted votes – ponderirani glasovi

Western European Union – WEU – Zahodnoevropska unija

white paper – bela knjiga

working groups – delovne skupine

Dodatne informacije

Domača stran Evropske unije na Internetu
<http://europa.eu.int>

(o Sloveniji: domača stran Komisije – Agenda 2000)

Terminologija Evropske unije na Internetu:

Eurodicautom: <http://www2.echo.lu/edic/>

Delegacija Evropske unije v Republiki Sloveniji, Trg republike 3, 1000 Ljubljana

Knjige o Evropski uniji

The Penguin Companion to European Union,
Timothy Bainbridge and Anthony Teasdale, Penguin Books 1995

A Practical Guide to the EC Labyrinth, Daniel Gueguen, Editions apogee 1996

*Lektoriranje in terminološka redakcija:
Adriana Krstič, Prevajalski oddelek pri Službi
Vlade RS za evropske zadeve*